

ዋዕር ኤርትራ፡ ወ/ሮ ጉዐይ።

ብደብረ

ካልኣይ ከፋል

“ገዛይ፡ ሰበይ ኣብዘይብሉ ምስ መን እየ ክስሕቀሉ፤ መንደቕ ዚውሰድ እንተዚኸውን ነይሩ፤ ጥልያን ንኣስመራ ሓዚዋ ምኽደ ነይሩ።” - ወ/ሮ ጉዐይ።

ወ/ሮ ጉዐይ፡ ኣብ ኣስመራ ንዘሎ ገዛን ንብረትን ኣነኣኢሳ ንሰባ ዘለዋ ክብሪ ከኣ ላዕሊ ሰቓላ ኢያ ገሊጻቶ። ገዛ ይኹን ንብረት ብዘይ ሰብካ፡ ኣይትስሕቀሉ ኣይትድሰተሉ ባዶ ዑና ከምዚኹ ኢያ ገሊጻቶ። ብዙሓት ኣብ ዲያስፖራ ዚነበሩ፡ ኣብ ኣስመራ ሓንቲ ከም ንብረት ኪትህልዎም እትኽእል ኣብ ልዕሊ መሬት ዘላ ገዛ ኢያ። ነታ ኣብ ትሕቲ ገዛ ዘላ መሬት ከማን ኣይውንዋን ኢዮም። ምኽንያቱ መሬት፡ መሬት መንግስቲ ተባሂሉ ድሮ ብመንግስቲ ተሃገሩ ኢዩ። ምውጥን ፋብሪካ፡ኢንዱስትሪ፡ ንግዳዊ ትካል ዚበሃል ፈጺምካ ዚሕሰብ ኣይከኣን። እሞ ነዛ መሬታ እኳ ዘይትውንና ገዛ ኪበሃል ካብቲ ሓቂ ምርሓቕ ቅኑዕ ከምዘይከኣ ኢያ ሓቢራ። ወ/ሮ ጉዐይ እዚ ነፍሰ ምፍታው ጥራይ ዘይከኣ፡ ዓንቃፊ ቃልሲ ምዃኑ እያ ኣብሪሃ። ወ/ሮ ጉዐይ ከምዚ በለት፡ “ኣነ ኣብ ኣስመራ ንብረት (ገዛ) ኣሎኒ ። ገዛይ፡ ሰበይ ኣብዘይብሉ ምስ መን እየ ክስሕቀሉ፤” ኢላ እያ ትሓትት። ገንዘብ፡ ንብረት፡ ንዋይ ዘይከኣን፤ ንዓይ ሰበይ ይዓብየኒ በለት። ሓቃ፡ ሰብካ ይዓቢ ካብ ንብረት።

ድሕር ኢላ ከም ዚገለጽቶ፡ ገዛ ኣብ ዚኸይ ከም ዘይብሉን ኣብቲ ዘተከልካዮ ቦታ ዚጸንሕ ከም ዚኹን፡ ምስ ስዕሪት መግዛእቲ ጥልያን ኣተሓሒዛ ገሊጻቶ። “ገዛ፡ መንደቕ ከይውሰደክን ኢልክን ኣብ እዛ ሰዓት እዚኣ ንህግደፍ እትድግፋ ዘለኽን ተጋጊኽን፤ መንደቕ ዚውሰድ እንተዚኸውን ነይሩ፤ ጥልያን ንኣስመራ ሓዚዋ ምኽደ ነይሩ።” ክትብል ረዚን መልእኽቲ ኣመሓላለፈት። ወ/ሮ ጉዐይ፡ ኣብ ውሽጢ እዚ መልእኽቲ እዚ ኤርትራዊ ምዃን ፍሉይ ናይ ዜግነት ዕዳ ተሰካማይ ምዃኑ እያ እትሕብር ። ነዚ ዕዳ ኪስከሙ ዘይከኣሉ ናይ ጠልጠል ተዓዘብቲ ከም “ክሳብ ዘይተተንከፍኩ እንታይ ገደሰኒ” ንዚብሉ “ንስኻ ሙተለይ ኣነ ክነብር” ንዚጭርሉ (ነቲ ጉዳዮም ካልኣት ኪዓሙሎም ዓማዕድዮም ዚጽበዩ) ጐረሓት ተበላጽቲ፤ ናይ ነፍሰ ፍትወት ፖሊሲ ዚኸተሉ፤ ተጸበይቲ ውልቃዊ ረብሓ ከም በዓል “ንነብሰይ ይጥዓመኒ”ምበር፡ ህዝቢ ባዕሉ ይፈልጥ” ንዚብሉ፤ ሕማም፡ ጭንቀት ህዝቢ ዘይስምዖም ድኹማት ከኣ ሰፍ ዘይብል መጠንቀቕታ ኢዩ ነይሩ። ናይ ብሓቂ ኪቃለሱ ንዚደልዩ ከኣ “መንደቕሲ እንታይ ኪኹንና ኢዩ፡ ዋላ ይፍረስ።” ኢላ ከኣ ትውስኽሉ ወ/ሮ ጉዐይ። እዚ ኣደኣዊን ሕውነታዊን ምኽሪ እዚ፡ ሕልፈት ሓንቲ ኢያ፤ ንዘለኣለም ዚነበር ሰብ የለን። ከብዲ ከኣ ሓንቲ ኢያ፤ ልዕሊ ዓቕን ዚበልፅ ሰብ የለን። ንገዛ፡ ንመንደቕ ኢልካ ኣብ ቀረባ ከለኻስ ናይ ርሑቕ ተዓዛባይ ኣይትኹን፤ ንመንደቕ ኢልካ ምኽንያት ጥፍኣት ሃገርካ ኣይትኹን ዚብል እዩ እቲ መልእኽቲ።

ኣብ ደንበ ተቓውሞ ተመሳሳሊ ተግባር ይገብሩ ንዘለዉ እውን ኒሓፋቶም ዲያ! ናይ እዚኣም ከማን ይኸፍእ ትብል ወ/ሮ ጉዐይ። ሰብኣት ኣብ ምቕዋም ይነጥፉ ኣንስቶም ከኣ ኣብ ኣስመራ፡ ገዛን ንብረትን የመሓድራ። ነዚኣም ማዕረ ማዕረ ዓንቀፍቲ ቃልሲ ንለውጢ ሰሪዓቶም። ንሳ “ገዛይ ከይውረሰኒ፡ ከይውሰደኒ ኢልኩም” ምስ በለት ናብ ገለ ገለ ተሳተፍቲ እቲ ኣኼባ ቍሊሕ ቍሊሕ ኢላ ምስ ጠመተት ዘረበኣ ቀጸለት፤ “ኣብዚ ብዙሓት ኣለዉ ኣነ ዝፈልጦም። ኣንስቶም ኣስመራ ከይደን ንገዛኦም ከመሓድራ ንሳቶም ኣብዚ ተቓውሞቲ ከይኖም ዚነበሩ ኣለዉ።” ኪትብል ምስጢርም ደርጐሓቶ። ጣቕሲት ህዝቢ ስዒቡ። እቲ ካልኣ፡ ደገፍቲ ህግደፍን ተቓውሞቲን ኣብ ሓደ ገዛ ምህላዎም እዩ። ወ/ሮ ጉዐይ ዘጋጠማ ብኸምዚ ትገልጽ፡ “ካብ መሓዞተይ ሓንቲ ካብኣተን ናይ ሃማደኤ ኢያ ኔራ። ካብ እዚ ዘለፍዮ ፍራንክፈርት ንኮለን ከይዳ ተመርዕያ። እቲ ሰብኣያ ከኣ ዲቕ ዚበለ ተቓዋማይ። ንዓይ ተቓዋምኪ ኢላ ተባኢሳትኒ፤ ኣብ ዓራት፡ ነቲ ተቓዋማይ ሓቕፍኪዮ እናሓደርኪሲ ንዓይ ከመይ ጌርኪ ትእውድኒ ኢለያ።” ብማለት ነዚ ዘለፍዮ ዚተዘበራረቐ ሃዋህው ገልጻቶ።

ወ/ሮ ጉዐይ ብጸጋማይ ኢዳ ንድሕሪት እናኣመልከተት፡ ብዛዕባ እቶም ዚሓለፉ ሰውኣት፡ ብፍላይ ከኣ ብዛዕባ እታ ጓል ኣንስተይቲ ሰውኣት እናኣስትማሰለት ኢያ ዘረባኣ ዚቐጸለት። “እቲ ዚተሰወኣ፤ እታ ዚተሰወኣት ዋዕሮ፡ ስድራ ነይሮማ፤ ሓዳር ነይርዋ፤ ኪትምርዖ፡ ኪትነበር ትደሊ ነይራ ኢያ። ንዓይ ከምዚ ከማኻትኩም ነጻ ከተውጽእ ግን ሂወታ ሂባ። ኤርትራዊት፤ ኤርትራዊ ተባሂልና ንክንጽዋዕ ሓሊፋ። እቶም ሓቀኛ ኤርትራዊያን ጀጋኑ ኢዮም ሓሊፎም።” ኪትብኪ እናደለየት፡ ከይትነብዕ ምስ ዓይና ትቃለስ ነይራ። ዘረባኣ ወንን ስምዒትን ዘበራብር ሓይሊ ነይርዎ።

ነዚ ክቡር ህያብ ሰውኣት ዘመራሰሉን ዚረገጹን ደገፍቲ ህግደፋውያን፡ ኤርትራዊያን ከምዘይከኡ ኢያ ገሊጻ ወ/ሮ ጉዐይ። ነቲ ከዉንነት እቲ ኪትገልጽ እንክላ፡ ኣብዛ ሰዓት እዚኣ ኢሳይያስ ንኣብይ ስልጣኑ ከረከብ እየ ኣብ ዚበለሉ፤ ብኣንጻሩ ህዝቢ ኤርትራ ከኣ ‘ውሻጠይ፡ ዓደይ’ ኢሉ እናእወየ እንክሎ፤ ዜጋታት መንእሰያት ኣብ ሊብያ መዓንጠኦም እናተዘቁ እንክሎ፤ ደገፍቲ ህግደፍ ናይ እንቋዕ ሓገሰና ዘስምዕ ቃና ኪሰዕስዓ ቀኒየን። “ኣየነይቲ ኤርትራዊት ኣደ ኢያ ከምዚ ትገብር።” ኪትብል ትሓትት ወ/ሮ ጉዐይ። ቀጸለት ብትሪ፡ “ኣነ ከም ኣደ ኤርትራዊት” በለት ትርር ኢላ፤ ቀጺላ “ደቀይ ኣሕዋተይ እናተዘልዘለ ከምኡ ኣይገብርንየ።” በለት ዓው ኢላ ብርእሰ ተኣማንነት። ብዙሕ ሰብ ተሃሚሉ ነቲ ተግባር ኪውዕሎ ይኸእል እዩ። ኣብ ዚነቕሓሉ እዋን ግን፡ ከም ወ/ሮ ጉዐይ ኪነጽጎ ኪኸእል ኣለዎ። ወ/ሮ ጉዐይ ከም ዚበለቶ ‘ዚነገሰ ንጉሰይ፡ ዚበረቐ ጸሓየይ’ ዚብሉ፡ እቲ ብሂል ካብ መንግስትኻ ምእማን ስለዚብገሰ ኣብ ዚግበር ፖለቲካዊ ጸወታ ብዙሕ ኣፍልጦ ኣይህልዎምን ይኸውን። ኣተሓሳስብኦም ንኹሉ ፖለቲካዊ ጸዋታ ዕጹው ኪኸውን ይኸእል ኢዩ። ይኹን እምበር፡

ኤርትራዊያን ወለዲ፡ ብደቆምን ሃገርምን ንዚመጽም ኣይጻውሩን እዮም። ንእንደገና መግዛእቲ ዚጻወር መንኰብ የብሎምን። ንብዓት ብዚሓዘል ኣዲነታ፡ ሕርቃን ብዚሰፈኖ ገጽ፡ ዓውታን ቀጠወን ብዘለዎ ቃና፡ “ኣምሓራይ መጺኡ ኪገዝእና ዘይሕሰብ ኢዩ!” ኪትበል ነዲራ ነቲ ህዝቢ ኣበራቢራቶ። ቀጺላ ድማ፡ “ንምንታይ ደኣ ጠፊኡም እቶም ኣሕዋተይ!” ኢላ ትሓትት። መልሲ ኪህባ ንዚኸእል፡ እቲ መልሲ ቀሊል ኢዩ። እቶም ኣሕዋታ ዚተሰውኡ ንባንዴራ፡ ንናጽነትን ንሓርነትን ኢዩ ነይሩ። ሕጂ ግን፡ እቲ ስግኣት፡ ኢሳይያስ ናብቲ ኣብ ትሕቲ ኢትዮጵያ ዚነበረ መግዛእቲ ገጹ መሪሑ ከይእትወና ዚብል ኢዩ።

እዚ ሕጂ ኣብ መንጎ ኤርትራን ኢትዮጵያን ዚተገብረ ንህዝቢ ኤርትራ ምስጢርን ሕቡእን ኢዩ ዘሎ። ብዛዕባ እዞም ናይ ውዕል ስምምዓት፡ ህዝቢ ኤርትራ ብተዘዋዋሪ ካብ ኢትዮጵያ ብዚናፈሱ ወረታት ኢዩ ዚረኽቦ እምበር ኢሳይያስ ንህዝቢ ኤርትራ ዚሓበር ዚኹን ይኹን ወግዓዊ መግለጺ የለን። እዚ ሕጂ ወ/ሮ ጉዐይ ሰጊኦቶ ዘላ ስግኣት፡ ስግኣት ኩሉ ህዝቢ ኤርትራ ኢዩ። እቲ ስግኣት፡ “ያዕ” ዚብሎ ዘይብሉ ኢሳይያስ፡ ነዛ ከም ናይ ውልቂ ዋኒኑ ዚርእያ ኤርትራ፡ ብዘይ ሰጋእ መጋእ ናብ ኢትዮጵያ ኣሕሊፉ ከይድምራ ኢዩ። እዚ ምድማር ዘምጽኦ ሳዕቤን ከም ስግኣት ብዙሓት ምሁራት ኤርትራውያን ዚገልጽዎ፡ ህዝቢ ኤርትራ ናብ ዘይተደልየ ካልኣይ ናይ ሓርነታዊ ቃልሲ ኪኣቱ ከይግደድ ኢዩ። ምኽንያቱ፡ ኢሳይያስ ኣብ ኢትዮጵያ ከይዱ ቃል ብቐሉ፡ “ህዝቢ ኤርትራን ኢትዮጵያን ክልተ ህዝብታት ኢዮም ዚብል እንተሎ፡ ታሪኽ ዘይፈልጥ ኢዩ፤ ሓደ ህዝቢ ኢዮም” ኪብል እንከሎ፡ ኣይሓነኸን ሰኽፍ ኣይበሎን። ኤርትራ ናብ ኢትዮጵያ ኪትሕወስ ምዃና ብዘይ ወለንታ ህዝቢ ኤርትራ፡ ብፍላይ ከኣ ፓፓፓሎ ሚኒስትራቱን ጀነራላቱን ከየማኸረ ብግልጺ ኣዊጁዮ። ንሱ ንክብርን ንልዑላውነትን ኤርትራ ዘመራሰሉ፡ ኣጸየፍቲ ተግባራት ገይሩን ይገብርን ከኣ ኣሎ።

እዞም ደገፍቲ ህግደፍ እምበኣር ነዚ ሓሳብ ኢሳይያስ ደጊፎም ኢዮም ዚስዕስዑ ዘለዉ። ሓቃ ኢያ ወ/ሮ ጉዐይ፡ እዚኦም ኤርትራውያን ኣይኩኑን ዚበለቶም። “ሃደምቲ” ኢሎም ከኣ ነቶም ደለይቲ ፍትሒ ይጻረፉ። እቲ ጸርፊ ጸገም የብሉን፡ እቲ ጸርፊ ትኽክል እዩ፡ ይጻረፉ። ኣብቲ ሓቂ እንተበጸሕና ግን እቲ ጸርፊ ንዐኣም እውን ይምልከት ምዃኑ ረሲዖም ኢዮም። እቲ ምህዳም ደለይቲ ፍትሒ ግን ምኽንያት ኣለዎ። ወ/ሮ ጉዐይ ናይ ኣደነት ኢዳ ዘርጊሓ ናብቶም መንእሰያት እናኣመልከተት፡ “እዞም ኩሎም መንእሰያት እዚኦም እንተዚጥዕዎም ምወጹ ዶ ነይሮም?” ኢላ ብጥቕልሉ ትሓትት። “ኤርትራ እኮ ጸጋ ዘለዋ ሃብታም ሃገርያ። ኤርትራ እኮ ዓዲ ምሁራትያ” ክትብል ጸገም እንተዘይህሉ ህዝቢ ሃገሩ ገዲፉ ከምዘይሰደድ ነቶም ዚጻረፉ መልሲ ሂባቶም። ቀጺላውን፡ ናብቶም ስእሎም ተሰቐሉ ዘሎ ናይ ፖለቲካ እሱራት እናኣመልከተት፡ “እዞም ኩሎም እዚኦም ኣለዉ ኢልኩም ትሓስቡ ዶ፤ የለዉን” ትብል ወ/ሮ ጉዐይ። ምስኡ ኣተሓሓዝ ከኣ “ንኣንቲ ለይቲ እስኪ ፈትንዎ እታ ዘለወዋ መሬት። ን27 ዓመት ኣብ ጸልማት እሞ ከኣ ፊኒስትራ ኣብ ዘይብሉ፡ መተንፈሲ ኣብ ዘይብሉ እሱራትና ይውጽኡ ኢልና ከንዛረብ፡ ከንሓፍር ኣሎና። ንኣቶም (እቶም እሱራት) የለዉን።” ኢላ ብጓሂን ምስቀርቋርን ናይ ህላወኣም ተስፋ ከም ዚጸልመቱ ትገልጽ።

ምስ እዚ ዚተተሓዘ፡ ኤርትራ ኣብ ትሕቲ ምሕደራ ስርዓት ኢሳይያስ ኩይና፡ ኤርትራ ብሕጂ ውሽጣዊ ጉዳያታ ኪትፈትሕ ዘለዋ ተኸእሎ ዜሮ ኢዩ። እዚ ስርዓት፡ ኩሉ ህዝቢ ኤርትራ ዚጠልቦን ዚሓቶን ሕቶታት ከማልእ ይኸእል ኢዩ ዚብል ተስፋን ሞራልን የብሉን። ህዝቢ ተጠለሙዮ። ናይ 1997 ሃገራዊ ቅዋም ከም ዚሞተ ተሓቢሩ። ካብ መሬትና ከይወጽኡ ዚኹን ርክብ ይኹን ዝርርብ ዚበሃል የሎን ኪበሃል ጸኒሑ ከብቅዕ፡ ሕጂ ግን ድሕሪ እዚ ኩሉ ዚተኸፍለ ዋጋ ጉዳይ ዶብ፡ ‘ንተዓረቕ ንተዓረቕ’ ጥራሕ ኪበሃል ንርኢን ንሰምዕን ኣሎና። ልዑላውነት ኤርትራ ብግሁድ ተጣሒሉ ኢዩ፤ ሂወት ኣሸሓት ኤርትራውያን ተኸፊሉን፤ ን20 ዓመታት መመላእታ መንእሰያት ግዜኦም ኣባኺኖምን። ነባሪ ፍታሕ ካብ ኢሳይያስ ምጽባይ ኣብቂዑ እዩ። እቲ ኹሉ ብምኽንያት ‘ኣይ ሰላም ኣይ ኩናት’ ተዓጊቱ ዚጸንሐ፡ ከም ትግባረ ቅዋም፡ ምፍታሕ እሱራት፡ ገደብ ግዜ ሃገራዊ ኣገልግሎት ናብ ንቡር ምምላሽን ምጥያሽን፡ ምቕም ሃገራዊ ባይቶ ዚኣመሰሉ ጉዳያት ኪትግበሩ ትጽቢት ኤርትራዊያን እንተኹን፡ እቲ ፍታሕ ካብ ኢሳይያስ ኪመጽእ ትጽቢት ዚገብር ኣካል ሕጂ የለን። እሱራት ፖለቲካ ንዊሕ ጊዜ ንዓመታት ደሃይ ስለዘይብሎም፡ ብሂወት ይሃልዉ ኣይሃልዉ ስለዘይፍለጥ ዚፍታሕ እሱር የለን። ብሂወት እንተሃለዮም ከኣ ኢሳይያስ ነዚኦም ኪፈትሕ ሞራል የብሉን። ቅዋም ከይትግበር ስርዓተ ሕገ ከይትከል፡ ቅድሚ ቅሩብ ዓመታት እዚ ቅዋም ከይተተግበረ ከም ዚሞተ ኢሳይያስ ኣርዲኡና ኢዩ። ብቲ ዚተዋህበ ዓለምለኸዊ ብይን ዶብ ኪሕንጸጽ ይጥላብ እንተሎ፡ ኢሳይያስ ካብዚ ዝኣከሎ መመሳመሲ ስለዘይረከብ ብቕልጡፍ ኪሕንጸጽ ኣይደልዮን ኢዩ።

ወ/ሮ ጉዐይ እቲ ፍታሕ ናብ ሓደ መንገዲ ጥራይ ከም ዘምርሕ ኢያ ኣተንቢሃ። ወ/ሮ ጉዐይ “ንህዝቢ ኤርትራ እቲ ኣብ ዓዲ ዘሎ ኢዩ ነጻ ከውጽኦ ዚኸእል፡ ምሽ ንሕና” ትብል። ብረት ዚዓጠቕ ብረቱ ኣልዒሉ እምቢ ንምልኪ፡ ይኣክል ናብራ ሓዕት ኢሉ ንኪሰዓል እንኮ ኣማራጺ ኢዩ። ኢሳይያስ ካብ ኤርትራ ጥራይ ዘይኩነ፡ እንኮላይ ካብ ገጽ ምድሪ ብዚኹን መንገዲ ምስ ሕማቕ ታሪኽ ኪእለ ኣለዎ።

ሳልሳይን ናይ መወዳእታን ክፋል ይቕጽል።
ደብረ